

Posudek na diplomovou práci Bc. Matouše Homoly
„*Etika postmoderního subjektu a vztah k sobě samému*“

Katedra elektronické kultury a sémiotiky

Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova v Praze

Předložená diplomová práce Bc. Matouše Homoly svým zaměřením spadá do oblasti témat, kterými se katedra zabývá. Tázání se po možnostech vybudování etiky v tzv. „postmoderně“ je zcela jistě spojeno s postupnými procesy, které procházejí společnostmi ve formě různých smíšených sémiotik. Hlavní myšlenkou práce je vymezení se vůči modernímu chápání subjektu, dějin či poznání a přiklonění se k poststrukturalnímu způsobu uvažování, které afirmuje diferenci nad identitou. Pod pojem moderní diplomant subsumuje strukturalismus, jenž spojuje s nárokem na univerzalismus.

Bc. Homola však v úvodu práce však svůj cíl poněkud rozmělní; diplomant se dovolává toho, že hlavním východiskem jeho myšlenek tvoří dílo M. Foucaulta, ovšem následně je celá první část věnována zejména Lyotardovi, kde se diplomant zabývá (v mnoha ohledech repetitivnímu a na několika místech i redundantnímu) vysvětlování pojmu „postmoderny“, přičemž přechází zejména k Lyotardově koncepci rozepře. Nejenom tedy vybudování etiky na základech díla M. Foucaulta, ale i jazyk hraje pro Homolu základní roli:

„1. Přednět teorii myšlení a poznání, vymežit na jejím základě svou pozici ve výzkumu a definovat základní teoretická východiska práce. Na základě těchto východisek vyložit obecné charakteristiky myšlení konkrétních autorů a aplikovat je v rozboru hlavních témat práce.
2. Vysvětlit význam jistých fenoménů z hlediska jejich důležitosti pro poznání a svobodu lidské bytosti. V základě jde především o teorii jazyka, protože jazyk je základní konstituční aparát lidského myšlení a struktura jeho fungování je totožná se strukturou poznání a způsobem dešifrování sebe samého i okolního světa. Za další elementy, které jsou určující pro lidský život, pokládám moc a vědění.“ (s. 10).

Nutno podotknout, že Lyotard, kromě úvodu práce, však již dále v textu diplomové práce zastává místo pouze okrajové. Stejně tak je problematické pokusit se spojovat jazyk a poznání či myšlení u takového autora jakým je například Gilles Deleuze. Lyotardovo pojetí jazyka a Deleuzův přístup k jazyku se od sebe velmi liší. Pokud tedy v „základě jde především o teorii jazyka“ (s. 10), která by nebyla vázána na strukturalistické rozlišení *langue* a *parole*, je mnohem vhodnější vybrat si jednoho autora, kterého je nutné podrobit analýze, a nikoliv se pokusit o spojení koncepcí, které ze své podstaty spojitelné nejsou. Pokud Bc. Homola

používá filosofii G. Deleuze jako ilustraci myšlení, jenž se zabývá procesem subjektivace, štěpí se Homolova východiska dále. Proč podávat značně stručný a na mnoha místech velmi reduktivní výklad některých motivů z Deleuzova díla (jenž jsou citovány ze sekundární literatury), když by bylo mnohem vhodnější odkázat k Deleuzovi s ohledem na Foucaultovo myšlení. Foucault totiž považoval knihu *Anti-Oidipus: Kapitalismus a schizofrenie* za dílo etické (jak píše v anglické předmluvě), což se z diplomové práce nedozvídáme. Samotná kniha *Kapitalismus a schizofrenie* je znovu zreferována pouze skrze sekundární literaturu. Stejně tak jsou i pasáže z *Tisíce plošin* podrobeny zavádějící interpretaci: „Vztah k umění, který zde Deleuze s Guattarim navrhuje, je v mé práci také důležitým momentem při formování postmoderní etiky. Etika vztahu k sobě samému, kterou se budu zabývat, obsahuje důležitou formuli, již je stylizace vlastního bytí. Lidská bytost dělá ze sebe samé a svého života v podstatě umělecké dílo. Tato estetizace etiky je jedním z momentů typických pro nekodifikovanou etiku“ (s. 54). Otázkou totiž je, zda Deleuzovo zaujetí uměním lze pojímat jako estetiku (a rozhodně nikoliv v klasickém, „kantovském“ slova smyslu). Pro Deleuze je totiž umělecké dílo složeninou perceptů a afektů, je bytostně odvislé od života, popisuje logiku počítků, artikuluje snahu o uniknutí z pevných segmentů a je vždycky v součinnosti s nějakým odlišným stromovitým uspořádáním. Je také škoda, že je v diplomové práci vynecháno, kromě kritiky strukturalismu, Deleuzovo pojetí řeči jako jisté distribuce výrazu. Téma jazyka je pro diplomanta tématem důležitým, alespoň to sám na mnoha místech práce zdůrazňuje. A nejspíše proto se v textu objevuje také J. Lacan. Jeho teorie však nejsou zreferovány z Lacanových děl, nýbrž pouze z, byť jakkoliv kvalitní, sekundární literatury. To nepovažuji za vhodné. Lacan však umožňuje diplomantovi definovat pojetí subjektu jakožto „rozštěpeného“, se kterým pracuje dále.

Práce je nejsilnějších v momentech, kdy diplomant reflektuje dílo M. Foucaulta a pokouší se o domýšlení vlastních stanovisek. Vedoucí téma je však rozmělněno v mnoha různých odbočkách k odlišným autorům. Práce tak poněkud ztrácí koherenci. Po formální stránce obsahuje práce řadu překlepů (např. „SAUSSUERE“ v seznamu literatury, s. 92).

Diplomovou práci navrhuji přijmout k obhajobě s předběžnou známkou „2“.

V Praze dne 31. 1. 2014

Mgr. Martin Charvát

